УДК 351.851

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-12\(18\)-99-108](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-12(18)-99-108)

Кухарчук Петро Михайлович кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри управління та адміністрування, Комунальний заклад вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти», вул. Грушевського, 13, м. Вінниця, 21050, тел.: (0432) 55-65-60, e-mail: kpmkrma@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-2051-3298>

Плосков Віктор Олександрович кандидат історичних наук, старший викладач кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, вул. Михайлівська, 15, м. Житомир, 10014, тел. (0412) 47-37-85, e-mail: ploskov.va@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-6360-4811>

СТРАТЕГІЯ РОЗБУДОВИ БЕЗПЕЧНОГО І ЗДОРОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Анотація. На сьогодні в Україні учні та педагогічні працівники потребують такого стану освітнього середовища, в якому вони відчуватимуть фізичну, психологічну, інформаційну та соціальну безпеку, комфорт і благополуччя. Батьки учнів як учасники освітнього процесу, що зацікавлені в існуванні максимально безпечного освітнього середовища, здатного забезпечити належні і безпечні умови навчання, виховання, розвитку дітей, для досягнення цих цілей мають долучатися та активно сприяти формуванню у дітей гігієнічних навичок та засад здорового і безпечного способу життя [1].

Створення безпечного і здорового освітнього середовища стане сукупністю умов у закладі освіти, які унеможливлуватимуть заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпеки харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (булінг (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору, а також унеможливлюють вживання на території закладу освіти алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних засобів, психотропних речовин [1].

Формування безпечного і здорового освітнього середовища вимагає вирішення низки проблем, зокрема, пов'язаних із фізичним, психологічним насильством та булінгом (цькуванням), безвідповідальним використанням

Інтернету, недостатньою готовністю педагогічних працівників запобігати та протидіяти насильству та булінгу (цькуванню) серед учасників освітнього процесу, непопулярністю серед дітей та підлітків культури здорового харчування, малорухливим способом життя, належним рівнем їх медичного забезпечення, а також загалом несистемним підходом до формування культури здорового та безпечного способу життя у суспільстві, недостатністю співпраці різних соціальних інституцій у подоланні зазначених проблем [1].

Ключові слова: освітнє середовище, булінг, насильство, освітній процес, інформаційна безпека.

Kukharchuk Petro Mykhailovych Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and Administration of the Vinnytsia Academy of Continuing Education, Hrushevskoho St., 13, Vinnytsia, 21050, tel.: (0432) 55-65-60, e-mail: kpmkpma@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-2051-3298>

Ploskov Viktor Oleksandrovych Candidate of Historical Sciences, Senior Lecturer of the Department of Social Sciences and Humanities of the Zhytomyr Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education, Mykhailivska St., 15, Zhytomyr, 10014, tel.: (0412) 47-37-85, e-mail: ploskov.va@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-6360-4811>

STRATEGY FOR DEVELOPING A SAFE AND HEALTHY EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Abstract. Today in Ukraine, students and teachers need a state of the educational environment in which they will feel physical, psychological, informational and social security, comfort and well-being. Parents of students as participants in the educational process, interested in the existence of the safest educational environment capable of providing appropriate and safe conditions for learning, education, development of children, to achieve these goals should be involved and actively promote the development of children's hygiene skills and healthy and safe lifestyle. [1].

Creating a safe and healthy educational environment will be a set of conditions in the educational institution that will prevent participants in the educational process of physical, property and / or moral damage, in particular due to non-compliance with sanitary, fire and / or building codes, cybersecurity legislation, personal data protection, food safety and / or the provision of poor quality nutrition services, through physical and / or psychological violence, exploitation, discrimination on any grounds, humiliation, dignity, business reputation (bullying, dissemination of false information, etc.), propaganda and / or agitation, including through the use of cyberspace, and make it impossible use of alcoholic beverages, tobacco products,

narcotic drugs, psychotropic substances on the territory of the educational institution [1].

Creating a safe and healthy educational environment requires addressing a number of issues, including physical, psychological violence and bullying, irresponsible Internet use, and the lack of willingness of educators to prevent and combat violence and bullying irresponsible use of the Internet, insufficient willingness of teachers to prevent and combat violence and bullying (bullying) among participants in the educational process, unpopularity among children and adolescents healthy eating culture, sedentary lifestyle, adequate health care, and generally unsystematic approach to healthy culture and safe way of life in society, lack of cooperation of various social institutions in overcoming these problems [1].

Keywords: educational environment, bullying, violence, educational process, information security.

Постановка проблеми. Розроблення Національної стратегії обумовлене необхідністю побудови безпечного та здорового освітнього середовища у новій українській школі для забезпечення прав дітей на освіту, охорону здоров'я, створення умов для надання учням якісних освітніх та медичних послуг. Формування безпечного та здорового освітнього середовища сприятиме кращій реалізації інтелектуального, фізичного, соціального та емоційного розвитку учнів, їх потенціалу, а також матиме позитивний вплив на стан громадського здоров'я, економіки та демографії в цілому в Україні [1].

На нашу думку, важливим є те, вона ґрунтується на тому, якими уміннями, знаннями, навичками та способами мислення повинні оволодіти всі суб'єкти системи загальної середньої освіти стосовно:

Національна стратегія ґрунтується на тому, що учні повинні оволодіти знаннями, уміннями, навичками, способами мислення стосовно:

- створення і підтримки здорових та безпечних умов життя і діяльності людини як у повсякденному житті (у побуті, під час навчання та праці тощо), так і в умовах надзвичайних ситуацій;
- основ захисту здоров'я та життя людини від небезпек, оцінки існуючих ризиків середовища та управління ними на індивідуальному рівні;
- формування індивідуальних характеристик поведінки та звичок, що забезпечують необхідний рівень життєдіяльності (відповідно до потреб, інтересів тощо), достатній рівень фізичної активності та здорове довголіття;
- усвідомлення важливості здорового способу життя та гармонійного розвитку, високої працездатності, духовної рівноваги, збереження та поліпшення власного здоров'я (підвищення імунітету, уникнення різних захворювань, підтримання нормальної ваги тіла тощо);
- моделей безпечної та ненасильницької міжособистісної взаємодії з однолітками та дорослими у різних сферах суспільного життя;

- знань і навичок здорового, раціонального та безпечного харчування, здійснення усвідомленого вибору на користь здорового харчування;
- усвідомлення цінності життя та здоров'я, власної відповідальності та спроможності зберегти та зміцнити здоров'я, підвищити якість свого життя [1].

Актуальним на сьогодні є питання оволодіння всіма зазначеними компетенціями не лише учнями, їх батьками, педагогічними працівниками, наставниками, асистентами, а й іншими особами, які працюють із дітьми шкільного віку, забезпечують їх навчання, виховання та розвиток [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням розвитку здоров'язбережувальної компетентності здійснювали вітчизняні науковці: О. Антонова, І. Василяшко, Н. Калька, С. Макаренко, Н. Поліщук, М. Шеян, В. Успенської та ін.

Аналіз наукових джерел засвідчує, що проблему професійної підготовки вчителів висвітлено у працях О. Блажка, Н. Буринської, Л. Величко, А. Грабового, Т. Деркач, Н. Шиян, О. Ярошенко та ін., проте питання побудови безпечного і здорового освітнього середовища в новій українській школі залишилися поза увагою дослідників.

Мета статті – виокремити компоненти здоров'язбережувальної компетентності в Національній стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі та охарактеризувати критерії їх розвитку.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі надало нам змогу визначити критерії безпечного освітнього середовища. Встановлено, що здоров'язбережувальна компетентність – це динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначають здатність організовувати безпечне освітнє середовище, дотримуватися здорового способу життя, зберігати особисте фізичне і психічне здоров'я, здійснювати профілактично-просвітницьку роботу щодо безпечного освітнього простору в закладі освіти у навчально-виховному процесі.

Формування безпечного і здорового освітнього середовища вимагає вирішення низки проблем, зокрема, пов'язаних із фізичним, психологічним насильством та булінгом (цькуванням), безвідповідальним використанням Інтернету, недостатньою готовністю педагогічних працівників запобігати та протидіяти насильству та булінгу (цькуванню) серед учасників освітнього процесу, непопулярністю серед дітей та підлітків культури здорового харчування, малорухливим способом життя, належним рівнем їх медичного забезпечення, а також загальною несистемним підходом до формування культури здорового та безпечного способу життя у суспільстві, недостатністю співпраці різних соціальних інституцій у подоланні зазначених проблем [1].

Формуючи здоров'язбережувальну компетентність на курсах підвищення

кваліфікації вчителів – здійснюємо цілеспрямований процес якісного підвищення кваліфікації на засадах компетентнісного, діяльнісного, системного, інтегрованого підходів щодо індивідуальної та професійної здоров'язбережувальної діяльності.

Особливостями курсів підвищення кваліфікації вчителів у закладах післядипломної освіти є відповідно Порядку та умов, які визначають механізм надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти “Нова українська школа” (далі - субвенція) [2].

Субвенція спрямовується на:

- ❖ вчителів початкової школи за напрямками: здійснення формульовального оцінювання учнів, впровадження діяльнісних, зокрема ігрових, методів навчання, організація інклюзивного навчання, використання цифрових технологій та технологій дистанційного навчання;

- ❖ вчителів закладів загальної середньої освіти, які забезпечуватимуть реалізацію нового Державного стандарту базової середньої освіти, за напрямками: професійна діяльність вчителя (формування ключових та предметних (галузових) компетентностей відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа”, впровадження діяльнісних, зокрема ігрових, методів навчання тощо), організація інклюзивного навчання, використання цифрових технологій та технологій дистанційного навчання;

- ❖ вчителів, які викладають один чи декілька навчальних предметів (інтегрованих курсів) румунською або угорською мовами, за напрямом формування предметних (галузових) компетентностей державною мовою;

- ❖ асистентів вчителів; {Підпункт 2 пункту 4 в редакції Постанови КМ № 476 від 17.05.2021 - застосовується з 1 січня 2021 року};

- ❖ проведення супервізії;

- ❖ підвищення кваліфікації вчителів, які забезпечують здобуття учнями 5-11 (12) класів закладів загальної середньої освіти, відповідно до нових методик згідно з Концепцією “Нова українська школа” за напрямками, визначеними пунктом 15 Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 “Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників” (Офіційний вісник України, 2019 р., № 69, ст. 2431) [2].

У 2021 році в Україні за рахунок освітньої субвенції мали змогу пройти всі вчителі закладів загальної середньої освіти. Курси були організовані згідно вимог Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників / Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1133 від 27.12.2019.

Зокрема, В Комунальному закладі вищої освіти «Вінницька академія

безперервної освіти» слухачі мали змогу на вебінарах ознайомитися опрацювати тематику занять згідно Концепції “Нова українська школа” за напрямками, визначеними пунктом 15 Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників [3]

Основними напрямками підвищення кваліфікації у Вінницькій академії безперервної освіти були:

- ❖ розвиток професійних компетентностей (знання навчального предмета, фахових методик, технологій);
- ❖ формування у здобувачів освіти спільних для ключових компетентностей вмінь, визначених частиною першою статті 12 Закону України “Про освіту”;
- ❖ психолого-фізіологічні особливості здобувачів освіти певного віку, основи андрагогіки;
- ❖ створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища, особливості (специфіка) інклюзивного навчання, забезпечення додаткової підтримки в освітньому процесі дітей з особливими освітніми потребами;
- ❖ використання інформаційно-комунікативних та цифрових технологій в освітньому процесі, включаючи електронне навчання, інформаційну та кібернетичну безпеку;
- ❖ мовленнєва, цифрова, комунікаційна, інклюзивна, емоційно-етична компетентність; {Абзац сьомий пункту 15 в редакції Постанови КМ № 1133 від 27.12.2019};
- ❖ формування професійних компетентностей галузевого спрямування, опанування новітніми виробничими технологіями, ознайомлення із сучасним устаткуванням, обладнанням, технікою, станом і тенденціями розвитку галузі економіки, підприємства, організації та установи, вимогами до рівня кваліфікації працівників за відповідними професіями (для працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти);
- ❖ розвиток управлінської компетентності (для керівників закладів освіти, науково-методичних установ та їх заступників) тощо [4].

Розроблена програма підвищення кваліфікації проектною групою під керівництвом Іваниці Г.А., першого проректора з науково-педагогічної роботи Комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти», вона відповідає програмі укладеній на базі другого рівня вищої освіти (спеціаліст/магістр) та відповідає 8 рівню Національної рамки кваліфікацій [4].

Актуальність програми підвищення кваліфікації полягає у необхідності науково-методичної та практичної підтримки професійного розвитку педагогічних працівників відповідно до державної політики у галузі освіти – реформування загальної середньої освіти на засадах Концепції «Нова українська школа» та забезпечення якості освіти.

Розроблена програма спонукає до переосмислення соціальної і професійної місії педагога Нової української школи, актуалізує необхідність підготовки

фахівців, адаптованих до сучасних соціокультурних умов, здатних творчо працювати, приймаючи нестандартні рішення, уникаючи стереотипізації і шаблонів, засвоювати нові професійні ролі і функції, забезпечувати випереджувальність розвитку країни, реалізовувати освітні проєкти національного масштабу, витримувати конкуренцію на європейському і світовому ринку освітніх послуг тощо.

Зміст та форми освітньої діяльності програми укладені з урахуванням загальних (громадянська, соціальна, культурна, лідерська та підприємницька) та професійних компетентностей вчителя.

Соціально-громадянська компетентність – розуміння сутності громадянського суспільства, володіння знаннями про права і свободи людини, усвідомлення глобальних проблем людства і можливостей власної участі у їх розв’язанні, усвідомлення громадянського обов’язку та почуття власної гідності, вміння визначати проблемні питання у соціокультурній, професійній сферах життєдіяльності людини та віднаходити шляхи їх розв’язання, навички ефективної та конструктивної участі в цивілізаційному суспільному розвитку, здатність до ефективної командної роботи, вміння попереджувати та розв’язувати конфлікти, досягаючи компромісів [4].

Мовно-комунікативна (A1) – здатність забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою, та іншими мовами (за потребою), здатність формувати і розвивати мовно комунікативні уміння і навички учнів.

Предметно-методична (A2) – здатність моделювати зміст навчання відповідно до обов’язкових результатів навчання учнів, здатність формулювати та розвивати в учнів ключові компетентності та уміння спільні для всіх компетентностей, здатність здійснювати інтегроване навчання учнів, здатність добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів, здатність розвивати у учнів критичне мислення, здатність здійснювати оцінювання та результатів навчання учнів на основі компетентнісного підходу, здатність формувати ціннісні ставлення в учнів.

Інформаційно-цифрова (A3) – здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.

Психологічна (B1) – здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів, здатність використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності, здатність формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність, здатність формувати спільноту учнів, у якій кожен відчуває себе її частиною.

Емоційно-етична (B2) – здатність керувати власними емоційними станами, конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, здатність усвідомлювати та поціновувати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.

Педагогічне партнерство (Б3) – здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі, здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства, здатність працювати в команді з залученими фахівцями.

Інклюзивна (В1) – здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища, здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами, здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

Здоров'язбережувальна (В2) – здатність організувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу, здатність здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії і гігієни, здатність формувати у учнів культуру здорового і безпечного життя, здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності, здатність надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу.

Проектувальна (В3) – здатність проектувати осередки навчання і розвитку учнів.

Прогностична (Г1) – здатність прогнозувати наслідки навчального процесу, здатність планувати освітній процес.

Організаційна (Г2) – здатність організовувати процес навчання, виховання і розвитку учнів, здатність організовувати різні вид і форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів.

Оцінювально-аналітична (Г3) – здатність здійснювати оцінювання результатів навчання учнів, здатність аналізувати результати навчання учнів, здатність забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів.

Інноваційна (Д1) – здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі, використовувати інновації у професійній діяльності, застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем педагогічної діяльності.

Здатність до навчання впродовж життя (Д2) – здатність визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя, взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства та підтримки.

Рефлексивна (Д3) – здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби [4].

Завершувалося навчання інваріативним рефлексивно-діагностичним блоком, конференцією з актуальних питань практики тему: «Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» та складання фахового тесту (за змістом програми навчання) з отриманням сертифікату з навчання за 30-годинним навчальним планом програми підвищення кваліфікації.

Метою соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі є розвиток особистості учня, який здатний до самоусвідомлення, гармонійної соціальної і міжособистісної взаємодії, спрямованої на збереження власного здоров'я та здоров'я інших осіб, дбає про безпеку, виявляє підприємливість та професійну зорієнтованість для забезпечення власного і суспільного добробуту.

Компетентнісний потенціал соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі повинен виробити базові знання в учнів.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів із соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі зазначені передбачають, що учень:

- турбується про особисте здоров'я та безпеку, уникає факторів ризику, реагує на фактори і діяльність, що становить загрозу для власного і суспільного життя, здоров'я, добробуту;
- визначає альтернативи, прогнозує наслідки, приймає рішення для власної безпеки та безпеки інших осіб, здоров'я і добробуту;
- усвідомлює цінність та дотримується здорового способу життя, аналізує та оцінює наслідки і ризики для здоров'я і суспільства;
- виявляє підприємливість та поводить етично для поліпшення здоров'я, безпеки і добробуту власного та інших осіб [5].

Висновки. Впровадження Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі сприятиме переходу системи освіти України на засади сталого розвитку; подоланню дисбалансів, які існують в економічній, соціальній та екологічній сферах діяльності; забезпеченню такого стану довкілля, яке сприятиме якісному життю й благополуччю теперішнього та майбутнього поколінь.

Створенню необхідних умов для суспільного договору між учнями, вчителями та батьками щодо підвищення здоров'язбережувальної компетенції, надасть можливість організувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу, здатність здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії і гігієни, здатність формувати у учнів культуру здорового і безпечного життя, здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності, здатність надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу.

Що в свою чергу сприятиме виконанню Україною міжнародних зобов'язань у сфері сталого розвитку, забезпеченню партнерської взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, бізнесу, науки, освіти та організацій громадянського суспільства по досягненню високого рівня освіти та охорони громадського здоров'я.

Література:

1. Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі / Схвалена Указом Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020. [Електронний ресурс] – URL: <https://cutt.ly/VUhtvHP>

2. Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти “Нова українська школа” / Постанова Кабінету Міністрів України від 4 квітня 2018 р. № 237 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 12 лютого 2020 р. № 105). [Електронний ресурс] – URL: <https://cutt.ly/6UhI6n1>

3. Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників / Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1133 від 27.12.2019. [Електронний ресурс] – URL: <https://cutt.ly/iUhP4oY>

4. Професійна діяльність вчителів ЗЗСО на засадах Концепції «Нова українська школа». Навчальний план та програма Підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які забезпечують здобуття учнями 5-11 (12) класів закладів загальної середньої освіти, відповідно до нових методик згідно з Концепцією “Нова українська школа” за напрямками, визначеними пунктом 15 Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 “Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників” / [Електронний ресурс] – URL: <https://cutt.ly/0UhD1pt>

5. Державний стандарт базової середньої освіти / Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. [Електронний ресурс] – URL: <https://cutt.ly/DUjDFWm>

References:

1. Ukaz Prezidenta Ukraïni “Nacional'na strategija rozbudovi bezpechnogo i zdorovogo osvïtn'ogo seredovishha u novij ukraïns'kij shkoli” [The Decree of the President of Ukraine “National strategy for building a safe and healthy educational environment in the new Ukrainian school”]. (n.d.). *cutt.ly*. Retrieved from <https://cutt.ly/VUhtvHP> [in Ukrainian].

2. Postanova Kabinetu Ministriv Ukraïni “Porjadok ta umovi nadannja subvencïi z derzhavnogo bjudzhetu miscevim bjudzhetam na zabezpechennja jakisnoï, suchasnoï ta dostupnoï zagal'noï seredn'oï osviti “Nova ukraïns'ka shkola”” [The Resolution of the Cabinet of Ministers “Procedure and conditions for providing subventions from the state budget to local budgets to provide quality, modern and affordable general secondary education “New Ukrainian School””]. (n.d.). *cutt.ly*. Retrieved from <https://cutt.ly/6UhI6n1> [in Ukrainian].

3. Postanova Kabinetu Ministriv Ukraïni “Porjadku pidvishhennja kvalifikacïi pedagogichnih i naukovo-pedagogichnih pracivnikov” [The Resolution of the Cabinet of Ministers “The order of advanced training of pedagogical and scientific-pedagogical workers”]. (n.d.). *cutt.ly*. Retrieved from <https://cutt.ly/iUhP4oY> [in Ukrainian].

4. Profesijna dijal'nist' vчителiv ZZSO na zasadah Koncepcïi «Nova ukraïns'ka shkola». [Professional activity of teachers of ZSSO on the basis of the Concept “New Ukrainian school”]. *cutt.ly*. Retrieved from <https://cutt.ly/0UhD1pt> [in Ukrainian].

5. Postanova Kabinetu Ministriv Ukraïni “Derzhavnij standart bazovoï seredn'oï osviti” [The Resolution of the Cabinet of Ministers “State standard of basic secondary education”]. (n.d.). *cutt.ly*. Retrieved from <https://cutt.ly/DUjDFWm> [in Ukrainian].